

การศึกษาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร และแยกองค์ประกอบความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในแต่ละกลุ่ม
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร

วิธีการวิจัย

- **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย**
ครัวเรือนเกษตรกรในปีเพาะปลูก 2558/59 จำนวน 9,459 ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกรในปีเพาะปลูก 2562/63 จำนวน 6,790 ครัวเรือน
- **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**
แบบสอบถาม
- **สถิติที่ใช้ในการวิจัย**
อัตราส่วนระหว่างเดลไซล์ อัตราส่วนของ Palma สัมประสิทธิ์จินี ดัชนี Generalized Entropy (GE) และการแยกองค์ประกอบด้วยสมการถดถอย

ผลการศึกษา

ภาพรวมความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร พบว่า ในปีเพาะปลูก 2562/63 มีแนวโน้มความเหลื่อมล้ำลดลงจากปีเพาะปลูก 2558/59 หากพิจารณาแยกองค์ประกอบ

📍 ความเหลื่อมล้ำตามภูมิภาคและกลุ่มสินค้าหลัก

➔ **ตามภูมิภาค** พบว่า ครัวเรือนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล และภาคกลางมีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูง แต่ยังคงมีค่าเฉลี่ยรายได้สุทธิครัวเรือนสูงกว่าค่าเฉลี่ยความเหลื่อมล้ำของภาพรวม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหลื่อมล้ำระหว่างครัวเรือนเกษตรกรน้อยที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยรายได้สุทธิครัวเรือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความเหลื่อมล้ำของภาพรวม และภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยรายได้สุทธิครัวเรือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยความเหลื่อมล้ำของภาพรวม และยังมีสัดส่วนครัวเรือนยากจนสูงกว่าภูมิภาคอื่นด้วย

➔ **กลุ่มสินค้าหลัก** พบว่า กลุ่มทำประมงเป็นหลัก มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูง และมีค่าเฉลี่ยรายได้สุทธิครัวเรือนสูงที่สุด กลุ่มปลูกพืชอาหารเป็นหลัก (ไม่รวมข้าว) มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูงเช่นกัน แต่มีค่าเฉลี่ยรายได้สุทธิของครัวเรือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาพรวม นอกจากนี้กลุ่มรายได้ต่ำสุดในกลุ่มปลูกพืชอาหารเป็นหลัก (ไม่รวมข้าว) กลุ่มปลูกพืชผัก/สมุนไพร/ไม้ดอกไม้ประดับเป็นหลัก และกลุ่มทำนาเป็นหลัก มีรายได้สุทธิครัวเรือนต่ำกว่ากลุ่มรายได้ต่ำสุดในกลุ่มอื่น รวมถึงมีสัดส่วนครัวเรือนยากจนสูงกว่ากลุ่มอื่นด้วย

ผลการศึกษา (ต่อ)

ความเหลื่อมล้ำตามแหล่งรายได้

เมื่อนิยามความเหลื่อมล้ำตามแหล่งรายได้ในภาพรวม จะเห็นว่าครัวเรือนเกษตรมีส่วนแบ่งรายได้ที่สำคัญมาจากรายได้สุทธิทางการเกษตรในฟาร์ม และรายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีเพาะปลูก 2558/59 และ 2562/63 พบว่า รายได้สุทธิทางการเกษตรในฟาร์มมีแนวโน้มลดลง ในขณะที่รายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ชี้ให้เห็นว่า รายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตรมีขนาดของผลกระทบในการลดความเหลื่อมล้ำน้อยลงไปด้วย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตร

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเกษตร ได้แก่ ขนาดของพื้นที่เกษตร การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน มูลค่าทรัพย์สินทางการเกษตร มูลค่าสินเชื่อนอกการเกษตร และสัดส่วนความเป็นเจ้าของพื้นที่เกษตร สำหรับการมีส่วนร่วมในโครงการหรือนโยบายของภาครัฐมีส่วนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำเพียงเล็กน้อย

ข้อเสนอแนะ

- 1 ภาครัฐควรมุ่งเป้าครัวเรือนเกษตรที่มีรายได้ต่ำเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในภาพรวมระดับประเทศ (ตามภูมิภาค คือ ครัวเรือนเกษตรรายได้ต่ำในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มสินค้าหลัก คือ กลุ่มปลูกพืชอาหารเป็นหลัก (ไม่รวมข้าว) กลุ่มปลูกพืชผัก/สมุนไพร/ไม้ดอกไม้ประดับเป็นหลัก และกลุ่มทำนาเป็นหลัก)
- 2 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมุ่งไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพการผลิตของเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้ต่ำ เพื่อลดช่องว่างระหว่างฟาร์มขนาดเล็กและขนาดใหญ่
- 3 ภาครัฐควรสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้ต่ำเข้าถึงเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่เหมาะสม ด้วยการเข้าถึงสินเชื่อเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ พร้อมทั้งกระตุ้นการลงทุนเพื่อพัฒนาการผลิต
- 4 ภาครัฐควรให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยการเยียวยาทั้งในด้านการเกษตรและนอกการเกษตร อย่างครอบคลุมและทันเวลา และไม่เอื้อประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมให้กับกลุ่มใด
- 5 ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการเพิ่มรายได้ทางการเกษตรนอกฟาร์ม และรายได้นอกการเกษตร โดยสนับสนุนการพัฒนาและสร้างทักษะใหม่ และสนับสนุนสินเชื่อในการลงทุนการประกอบธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้เสริม โดยเฉพาะธุรกิจเกษตรแปรรูป แตกต่างกันไปตามภูมิภาคและกลุ่มสินค้าหลัก

QR Code
งานวิจัยฉบับเต็ม

